

УДК 811.161.2'282

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.1.7>

Х. М. СТЕЦІК

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та культури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Електронна пошта: khrystyna.stetsyk@npp.nau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7324-1468>*

Л. А. ДОБРОВОЛЬСЬКА

*викладач кафедри української мови та культури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Електронна пошта: liudmyla.dobrovolska@npp.nau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9702-0539>*

ХУДОЖНІ ФУНКЦІЇ ДІАЛЕКТИЗМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ТРАДИЦІЇ І НОВАТОРСТВО

Статтю присвячено аналізу функціонування діалектизмів у сучасному художньому дискурсі. Досліджено процес трансформації стилістичних функцій діалектних одиниць у художній мові, набуття ними нового стилістичного навантаження (на матеріалі художніх творів Юрія Винничука, Мирослава Лаюка, Орести Осійчук).

З'ясовано, що в романах «Абрикосова книгарня» Орести Осійчук, «Залізна вода» Мирослава Лаюка, «Танго смерті» Юрія Винничука, події в яких розгортаються у двох часових зрізах – на початку ХХ ст. і на початку ХХІ ст., діалектизми функціонують насамперед як часовий маркер, засіб розмежування двох часових площин.

У романі «Абрикосова книгарня» Орести Осійчук діалектизми використано для створення колориту історичної епохи початку ХХ ст. Введення діалектизмів у мовлення персонажів цього часу забезпечує регіональну ідентифікацію їх як жителів маленького містечка на Заході України, які живуть у ХХ ст., і протиставляє його мові героїв нашого часу, у якій діалектні елементи фіксуються набагато рідше.

Дослідження мови твору М. Лаюка «Залізна вода», дія в якому розгортається в Карпатах у двох часових площинах – на початку ХХ ст. і в наш час, засвідчило використання діалектизмів також передусім у ролі засобу розмежування двох сюжетно-часових ліній. Діалектні одиниці вжито в описі подій і персонажів початку ХХ ст., де вони виконують традиційно пізнавальну, етнографічну, експресивну функції, є засобом локалізації подій і досягнення художньої переконливості в зображенні персонажів, ідентифікації їх як жителів Карпат.

Для створення часового колориту – мовної атмосфери старого Львова – вжито діалектизми також у творах Ю. Винничука. У романі «Танго смерті» діалектизми сконцентровано здебільшого в зображенні Львова перед Другою світовою війною і під час неї, в описі подій і персонажів наших днів діалектизми фіксуються меншою мірою.

Ключові слова: діалектизм, художня мова, стилістична функція, мовлення персонажів, часовий маркер.

Вступ. Сьогодні в українському мовознавстві є низка досліджень, у яких висвітлено питання використання діалектизмів у сучасній художній літературі. З погляду відображення діалектних елементів проаналізовано художню мову Ю. Андруховича, Т. Прохаська, М. Дочинця, В. Лиса, М. Матіос, М. Римар, В. Шкурмана, І. Малковича та ін. Виявлено стилістичні функції, які виконують діалектні одиниці у творах цих письменників. Встановлено, що вони є традиційними для таких мовних засобів: вживання діалектизмів пов'язане із забезпеченням художньої переконливості та етнографічної достовірності, типізацією й індивідуалізацією мови персонажів, досягненням експресив-

ності художнього мовлення. Так, у художній мові М. Дочинця діалектні елементи використано для досягнення художньої переконливості й етнографічної достовірності, пізнання матеріальної та духовної культури горян, творення мовної експресії [Грещук Валентина: 139]. Застосування діалектизмів у романі Т. Прохаська «Непрості» зумовлене ідейно-тематичним спрямуванням твору, а також покликане відтворити культурний і територіальний колорит гуцульських Карпат, створити «відчуття присутності» [Ципердюк: 249]. У мові прози і поезій М. Матіос діалектні одиниці є важливим засобом художнього відтворення місцевого колориту, їх наявність є наслідком глибокої,

міцної закоріненості авторки в багатющу, живу народномовну стихію, намагання прилучити до неї читача, бажання зробити вузькоговіркове надбанням ширшого загалу [Пена, 2010: 81]. Використання діалектизмів «допомогло письменниці реалістично змалювати життя і побут мешканців Черемошного, створити правдиві образи й деталі їхньої недалекої минувшини» [Колоїз: 116]. У романі В. Лиса «Століття Якова» вживання діалектних слів має на меті відтворення регіонального колориту, мовну характеристику персонажів; це вдалий художній прийом, що «створює ефект суб'єктивної оповіді-сповіді й дозволяє сприймати роман як індивідуалізовану версію історії України ХХ ст.» [Яворський: 142]. Ідентифікаційну функцію виконують діалектизми в художній мові Ю. Андруховича. У романі «Дванадцять обрuchів» стилізація під гуцульський говір творить відповідні пресуппозиції для ідентифікації персонажів як гуцулів [Грещук Василь: 220]. Для досягнення художньої переконливості в зображенні подій і персонажів вжито діалектизми у творі «Білий слон» М. Римар. Дія в романі розгортається переважно на Гуцульщині, персонажами є гуцули, тому автор мову персонажів стилізує під гуцульську говірку [Грещук Василь: 221]. Діалектизми є частиною мовної свідомості І. Малковича, невід'ємною ознакою його ідіостилію і в поетичних текстах передають особливості світосприймання, світовідчуття та світобачення жителів Гуцульщини [Пена, 2013: 305].

Окрім традиційних, діалектизми в сучасній українській літературі можуть виконувати й інші, нові функції, про що з усією очевидністю свідчить художня практика таких авторів, як Мирослав Лаюк, Ореста Осійчук, Юрій Винничук.

Метою роботи є дослідити процес трансформації стилістичних функцій діалектизмів у сучасній художній мові на матеріалі творів М. Лаюка, О. Осійчук, Ю. Винничука.

Виклад основного матеріалу. М. Лаюк, О. Осійчук, Ю. Винничук – це ті українські письменники, які у своїй художній мові звертаються до діалектних ресурсів української національної мови. Звернення письменників до діалектних джерел зумовлене, як відомо, активним пошуком виражально-зображальних засобів, намаганням знайти такий тип словотворення,

який би відрізнявся від нейтрального. Орієнтація сучасних авторів на регіональні відмінності української мови пояснюється також неперервністю зв'язків зі «старою» літературною традицією, що позначена іменами Івана Франка, Василя Стефаника, Ольги Кобилянської, Марка Черемшини, Гната Хоткевича, Юрія Федьковича та інших діячів культури, для яких місцеве мовлення було джерелом творчості.

Художня практика М. Лаюка, О. Осійчук, Ю. Винничука підтверджує такі тези, а також засвідчує розширення причин звернення до діалектних одиниць у художньому тексті. У романах «Залізна вода» М. Лаюка, «Абрикосова книгарня» О. Осійчук, «Танго смерті» Ю. Винничука події розвиваються у двох часових зрізах – у наш час і на початку ХХ ст. Діалектизми в них набувають нового навантаження – функції відтворення часового колориту – епохи початку ХХ ст.

Так, у романі М. Лаюка «Залізна вода», події в якому розгортаються в Карпатах у двох часових площинах – на початку ХХ ст. і в наші дні, діалектизми фіксуються здебільшого в мовленні тих героїв, які беруть участь у розгортанні сюжетної лінії початку ХХ ст., наприклад, Августини Рабинюк, яка живе в гуцульському селі Яворів. Її мова у творі стилізована під гуцульський говір, пор.: *Але хіба годен усе встежити – то корову треба дойти, то свиням **чир** насипати, то курям **трису** дати, то хлопцям їсти варити. Сини мої, **бахурня**, сторожили – але вони ще малі* (с. 32). Завдяки вживанню діалектних лексем *чир* 'страва з кукурудзяної або вівсяної муки', *трис* 'висівки', *бахурня* 'хлопці, діти' мовлення героїні протиставляється мовленню інших персонажів – тих, які діють у наш час.

Значну концентрацію діалектизмів засвідчено в мовленні ще одного персонажа епохи минулого століття – Кирила Звінчука, пор.: *Малі **бахури** щось там стояли, штовхалися – як діти, і один хлопчик трутив мене у воду* (с. 125); *Тягло мене до тої води, до тих скель, де **вуйкові** моєму Прокопові здавило ногу між двох колод* (с. 127); *У дитинстві на початку весни, під час сплавів лісу, ми з хлопцями й дівчатами вишикувалися рядами біля берега, аби дивитися, як хоробрі **дарабники** управляють плотами* (с. 125). Виділені діалектні лексеми іден-

тифікують героя твору як горянина, який живе на початку ХХ ст.

Як показує аналіз твору, в описі подій і персонажів нашого часу діалектизми майже не вживаються, фіксуються тільки поодинокі лексеми, наприклад, *ватра* ‘вогнище’, *бздур* ‘дурня, маячня’, *ровер* ‘велосипед’, *пуделко* ‘коробка’, *білеї* ‘гриби вапняно-білого кольору’, *креденс* ‘буфет для посуду’: *Але ж ні – ці «добрі самаритяни» зупинилися, а щоб їм скисло за такі бздур* (с. 156); ... *однак Богдан не зважився. Він наклав ватру з тих небагатьох прутиків і обвуглених полін, що знайшов, і далі обходив територію* (с.158); *Богдан міг би кататися на ровері, якби згадав, чи взагалі у нього був свій ровер* (с. 104).

Будучи засобом мовного розрізнення двох часових епох, вжиті для створення часового колориту (початку ХХ ст.), діалектизми в романі «Залізна вода» М. Лаюка виконують традиційні функції. Вони виступають виразниками матеріальної й духовної культури носіїв гуцульського діалекту, знайомлять читача з предметами їхнього побуту, духовним світом. Пізнавальне значення мають, наприклад, такі засвідчені діалектизми: *бурішник* ‘хліб з домішками картоплі’, *вурда* ‘варений сир, який виготовляють на Гуцульщині’, *колиба* ‘житло чабанів і лісорубів’, *кукуци* ‘обряд на Чистий четвер’, *бутин* ‘рубання лісу’, *телетка* ‘дерев’яний довбаний посуд різної величини для зберігання солі, борошна, зерна; чвертка (= 25 кг)’, *арідник* ‘нечиста сила’, *плекбанія* ‘парафія католицького священика; садиба, подвір’я, дім парафіяльного католицького священика’, *кулеша* ‘страва з кукурудзяного борошна’, *дараба* ‘пліт, збитий із дерев’яних кругляків’: *Так сталося, що в тому клунку вона кинула мені жайворонка – такий хлібчик, що в нас на кукуци печуть – гарний, як наші Карпати, коли на них дивитися з кичери* (с. 130); *Потім зранку над вогнем кулешу пересушила* (с.38); *Коли пропливаємо через моє село, то мама скидає в’язанку з їжею. Переважно ми їмо солонину й бурішники, а мама скидає нам голубці, вурду* (с. 129); *Панотець тим часом вніс чайник, а служниця філіжанки й телетку з медом* (с. 127); *Зранку батько ще спав, а я вибрався з колиби й пішов до загону* (с. 128).

Використані в наведених фрагментах тексту лексичні діалектизми – це типово гуцуль-

ські діалектні слова, які чітко конкретизують місце подій і однозначно вказують на етнографічну приналежність персонажів – гуцулів. Вони позначають специфічні для жителів Гуцульщини реалії, виробничі процеси, виступають маркерами художньо-значущих понять, за допомогою яких у художній мові моделюється гуцульськість.

Отже, в романі М. Лаюка «Залізна вода» гуцульські діалектні елементи вжито передусім у зображенні подій і персонажів початку ХХ ст., вони виступають часовим маркером, розмежовують дві сюжетні лінії і виконують водночас традиційні функції – пізнавальну, етнографічну, є засобом локалізації подій і досягнення художньої переконливості в зображенні персонажів, ідентифікації їх гуцулів.

У ролі часового маркера, засобу розрізнення двох епох (початку ХХ ст. і початку ХХІ ст.) використано діалектизми в романі «Абрикосова книгарня» Орести Осійчук.

У творі показано історію життя двох однофамільців – Міська Фариняка, який живе на початку ХХ століття, та Михайла Фариняка – персонажа нашого часу (початку ХХІ століття). Місцем подій у романі є маленьке провінційне містечко, безпосередньо в тексті не назване, але з використаних діалектних одиниць зрозуміло, що воно на Заході України.

Діалектизми у творі «Абрикосова книгарня» О. Осійчук, як і в романі «Залізна вода» М. Лаюка, здебільшого сконцентровані в мовленні героїв і в описі подій, предметів, явищ у тій частині твору, сюжетна лінія в якій розгортається на початку ХХ ст., і майже відсутні в зображенні подій сучасності. Авторка використовує діалектні одиниці як засіб типізації мови жителів західноукраїнського містечка початку ХХ ст., наприклад: – *Міську! Міську! А най тя шляк трафить! Ти що оглух?! Иди їсти!* (с. 1); *А наші хлоп*и, які ший собі звертають, коли ти *шпацеруєш* містом, ніколи не візьмуть тебе заміж після *пльоток* «отого стервиська» (с.2); – *Ну ти й вар’ят*, – буркнув я (с. 4); – *Тутво*, – тицьнув Фець у якусь халабуду з дощок і гілляк (с. 3); – *Йой!* – захоплено вигукнув я. – *Які файні цуценята* (с. 3). Введення в мовлення персонажів діалектних слів *хлоп* ‘чоловік, мужчина, хлопець’, *шпацерувати* ‘ходити’, *пльотки* ‘плітки’, *вар’ят*

‘людина, що діє нерозсудливо, нерозважливо’, *тутво* ‘тут’, *файний* ‘гарний’, *йой* (вигук, виражає захоплення), *най тя шляк трафить* (лайка, проклін) є засобом досягнення мовної автентики, створення мовного колориту періоду ХХ ст.

Вжиті в романі «Абрикосова книгарня» діалектизми в мовленні персонажів початку ХХ ст. забезпечують також художньо переконливе й етнографічно достовірне зображення подій, героїв, побуту, ситуацій, пейзажу. З такою метою використано, наприклад, діалектизми *зуна* ‘юшка’, *сподні* ‘штани’, *обрус* ‘скатерть’, *п’єц* ‘піч’, *пательня* ‘сковорода’, *пуделко* ‘коробка або футляр’, *пузички* ‘порічки’, *афини* ‘чорниці’, *пляцок* ‘торт’, *ябло* ‘яблуко’, *мармуляда* ‘варення’: *І від тих слів зуна справді починала віддавати печінкою і ще хтозна-чим* (с.2); *У нашій новій оселі ми не завжди мали чим затопити п’єц* (с.3); *Кутики його рота поцяткувалися крихтами, а губи стали фіолетовими від афинової мармуляди* (с.4). Наведені діалектні лексеми – виразники матеріальної культури носіїв південно-західних діалектів – створюють враження реалістичності зображуваного, уможливають досягнення художньої правдоподібності.

Діалектні лексеми в романі «Абрикосова книгарня» називають поняття, явища, предмети позамовної дійсності, які в літературній мові не мають однослівних відповідників, напр.: *коц* ‘грубе вовняне однотонне вкривало з начісками’, *бритванка* ‘форма хлібопекарська’, *капарниця* ‘неохайна жінка’, *мешти* ‘взуття шнуроване або всуване, тільки таке що сягає до кісток’, *лайдак* ‘вбога бездомна людина’: *Тож коли холод крижаними лапами ліз під блаженський коцик, мама міцно обіймала мене та загорнала у свій шалик останню кармінову герань, яку ми принесли з нашого дому* (с.4); *Ніхто не дюгав мене, не поправляв через слово, не читав довгі настанови про те, що не можна жити на світі таким батяром, як я, і такою капарницею, як моя мама...* (с.6). Реалізуючи номінативну недостатність літературної мови, такі діалектні слова виконують також і пізнавальну функцію, оскільки репрезентують особливості світосприймання, багатство духовного й матеріального світу діалектоносіїв – жителів невеликого західноукраїнського провінційного містечка початку ХХ ст.

У сюжетній лінії роману «Абрикосова книгарня», пов’язаній з нашим часом – істо-

рією Михайла Фариняка, персонажа початку ХХІ століття, діалектизми вжито набагато рідше. Фіксуємо, наприклад, лексеми *вуйко* і *цьоця*, які використовують сучасні персонажі Іренка і Давид Волох: – *Розумієте, адміністратор – мій двоюрідний брат, а власниця – моя цьоця. Невже ви думаєте, що вони мене покарають?* (с. 213) *Зараз вуйко Місько дасть тобі води. Зажди, ось тільки кляті ноги послухають вуйка* (с. 221).

Отже, у мові роману «Абрикосова книгарня» Орести Осійчук діалектні одиниці виступають насамперед засобом створення колориту історичної епохи початку ХХ ст. Введення діалектизмів забезпечує локалізацію зображуваних подій, регіональну ідентифікацію персонажів твору – жителів невеликого містечка на Заході України.

Для створення колориту історичної доби вжито діалектизми також у романі «Танго смерті» Ю. Винничука.

Події в романі відбуваються у Львові у двох часових площинах – напередодні та під час Другої світової війни і в наші дні. Ці дві часові епохи відрізняються між собою не тільки персонажами, але й їхньою мовою. У мові героїв довоєнного і воєнного Львова автор використовує низку різнорівневих діалектних одиниць – фонетичних, морфологічних, лексичних: *«Гєню, не руб геци – з твого писка відаць Львув!»* (с. 57); *«Мечку, сервус! Але ти батяр! Як ти ту графиню файно обкрутив! Бодай ті дундер свиснув! Ану хляпни мені ту пару слів на своїй фотці!»* (с. 57), тоді як у мовленні персонажів нашого часу переважає літературна мова: *«– Я ж кажу – лише витримки вам бракує. І не більше. А зустріч відбудеться... мусить відбутися... Я відчуваю це. Зовсім скоро. Можна я вас напою чаєм? Перш ніж ми подамося з вами до міста...»* (с. 346).

Діалектизми в романі «Танго смерті» виступають засобом створення старольвівського мовного колориту. Літературно опрацьоване діалектне мовлення з його характерними фонетичними, морфологічними та частково лексичними ознаками відбиває у творі передусім мова батярів. Батяри – це “спритники, бешкетники, представники львівської вуличної субкультури першої третини ХХ ст.” [Козицький: 190] зі специфічним мисленням, життєвою

філософією, системою цінностей та колоритною мовою. Мовлення батярів, або “соковита львівська говірка”, за словами Ю. Винничука, чи балак, як вважають мовознавці [Хобзей: 2009], вирізняється, перш за все, яскравими фонетичними рисами. Фонетика балаку, за О. Горбачем, зазнала суттєвого впливу передміських північно-західних говірок наддністрянського діалекту [Горбач]. Зокрема, за аналогією до північнонаддністрянських говірок у балаку відбувається перехід /o/ в /y/ (так зване “укання”), /e/ в /и/, зміна /a/ після м’яких приголосних на /e/, /и/, /і/ та ін.

Ці та інші діалектні мовні риси відображено в мові батярів у романі Ю. Винничука, пор.:

– Мамуньцю злота! Але, **курва**, **теньга** гаргара! – прищмокує батяр, киваючи на танк.

– Тепер **видиш**, дурний каляфйор, **жи** то не пацалиха? **Хтів-єс** **свіжого люфту!** Маєш!

– Та де я думав, **жи** вони так по людях **будут стрілили?** Та я думав, **жи** то шац-хлопаки! Я му дам фацки – він ми дасть фацки, я го майхрем – він мене майхрем, та й **фертик**. Як **пуредні людиска**. Ну, **не?** А він, **ади**, **дістав свірка!** **Най би го нагла троїста з бурячками заллела!**

Мовлення героїв твору – батярів на фонетичному, морфологічному та частково лек-

сичному рівнях відбиває особливості наддністрянського діалекту, репрезентовані мовними формами *свіжого, свірка, пуредні, заллела, стрілили, людиска, будут, му, ми, го, хтів-єс, будут стрілили, жи, ади, видиш, люфт, фертик, курва, теньгий*. Виділені різнорівневі діалектизми – природні елементи в мові батярів, представників вуличної субкультури, вони виступають засобом стилізації під усно-розмовну мову.

Результати й висновки. Отже, мовна практика сучасних українських письменників засвідчує процес трансформації художніх функцій діалектних одиниць, набуття ними специфічного стилістичного навантаження, пов’язаного насамперед із часовою ідентифікацією зображуваних у творі подій. Діалектизми в романах «Залізна вода» М. Лаюка, «Абрикосова книгарня» О. Осійчук, «Танго смерті» Ю. Винничука використовуються для створення часового колориту – епохи початку і першої половини ХХ ст. Вжиті в описі подій і персонажів цієї часової площини діалектизми водночас виконують традиційні функції – забезпечення художньої переконливості й етнографічної достовірності, типізації й мови персонажів, досягненням експресивності художнього мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Винничук Ю. Танго смерті. Харків : Фоліо, 2012. 432 с.
2. Горбач О. Львівські проступницько-тюремницькі арготизми до 1930-их років [Lviv criminal and prison argotisms until the 1930s]. *Зібрані статті. Арго в Україні* [Collected articles. Argo in Ukraine]. Мюнхен, 1993. С. 207–236.
3. Грещук В. Діалектна лексика в романі М. Дочинця «Горянин». *Українознавчі студії*. Івано-Франківськ : 2019. № 20. С. 129–141.
4. Грещук В. Гуцульський діалект у мові сучасної української літератури. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. 2012. Вип. 32–33. С. 214–219.
5. Козицький А. Батяри. *Енциклопедія Львова* / за ред. А. Козицького та І. Підкови (с. 190–192). Львів : Літопис, 2007. С. 190–192.
6. Колоїз Ж. В. Діалектизми в романі Марії Матіос «Солодка Даруся». *Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету* : зб. наук. праць. 2010. Вип. 4. С. 98–117.
7. Лаюк М. Залізна вода. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 264 с.
8. Ніколаєнко І. О. До питання про «олітературення» діалектів. *Лінгвістика*. 2010. № 3(21). Ч. 1. С. 223–227.
9. Осійчук О. Абрикосова книгарня. Київ : Наш Формат, 2021. 240 с.
10. Пена Л. Гуцульські діалектні риси в поезії Марії Матіос. *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія*. 2010. Вип. 25–26. С. 77–81.
11. Пена Л. Діалектизми в сучасному поетичному мовленні. *Філологічні студії*. 2013. Вип. 9. Ч. 2. С. 298–306.
12. Хобзей Н. Слова і місто, або місто в словах. *Лексикон львівський: поважно і на жарт*. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2009. С. 7–38.
13. Ципердюк О. Гуцульські діалектизми в мові роману «Непрості» Тараса Прохаська. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. 2012. Вип. 32–33. С. 242–250.
14. Яворський А. Лексика волинсько-поліської говірки в романі Володимира Лиса «Століття Якова». *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2013. Вип. 36. С. 137–142.

REFERENCES

1. Vynnychuk, Yu. (2012). *Tango smerti* [Tango of death]. Kharkiv: Folio. 379 p.
2. Horbach, O. (1993). Lvivski prostupnytsko-tiuremnytski arhotyzmy do 1930-ykh rokov. *Zibrani staty. Argo v Ukraini*. Miunkhen, 1993, 207–236.
3. Greshchuk, V. (2019). Dialektna leksyka v romani M. Dochynetsia «Horianyn» [Dialect vocabulary in the novel by M. Dochynets “Goryanyn”]. *Ukrainoznavchi studii* [Ukrainian Studies Studios], no. 20, pp. 129–140.
4. Greshchuk, V. (2012). Hutsulskyi dialekt u movi suchasnoi ukrainskoi literatury [Guzul dialect in present-day Ukrainian belletristic discourse]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filolohiia* [Bulletin of the Carpathian University. Philology], no. 32–33, pp. 214–219.
5. Kozytskyi, A. (2007). Batiary [Batyar]. *Entsyklopediia Lvova* [Lviv Encyclopedia] / za red. A. Kozytskoho ta I. Pidkovy (s. 190–192). Lviv : Litopys.
6. Koloiz, Zh. V. (2010). *Dialektyzmy v romani Marii Matios «Solodka Darusia»* [Dialecticisms in novel of Maria Matios “Sweet Darusia”]. *Filolohichni studii : Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* : zb. nauk. prats [Philological Studies: the Scientific Publication of Kryvyi Rih State Pedagogical University], no. 4, pp. 98–117.
7. Laiuk, M. (2021). *Zalizna voda* [Iron water]. Lviv: Vydavnytstvo Staroho Leva. 264 p.
8. Nikolaienko, I. O. (2010). Do pytannia pro «oliteraturennia» dialektiv [To the issue of “literature” of dialects]. *Linhvistyka* [Linguistics], no. 3(21), pp. 223–227.
9. Osiichuk, O. (2021). *Abrykosova knyharnia* [Apricot Bookshop]. Kyiv: Nash Format. 240 p.
10. Pena, L. (2010). Hutsulski dialektni rysy v poezii Marii Matios [Hutsul dialect features in the poetry of Maria Matios]. *Visnyk Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka. Filolohiia* [Bulletin of the Carpathian University. Philology], no. 25–26, pp. 77–81.
11. Pena, L. (2013). Dialektyzmy v suchasnomu poetychnomu movlenni [Dialectisms in modern poetic speech]. *Filolohichni studii Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* : zb. nauk. prats [Philological Studies: the Scientific Publication of Kryvyi Rih State Pedagogical University], no. 9(2), pp. 298–306.
12. Khobzei, N. (2009). Slova i misto, abo misto v slovakh [Words and city, or city in words]. *Leksykon lvivskyy: povazhno i na zhart* [Lviv lexicon: respectfully and jokingly] (s. 7–38). Lviv : Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiak-evycha NAN Ukrainy.
13. Tsyperdiuk, O. (2012). *Hutsulski dialektizmy v movi romanu “Neprosti” Tarasa Prokhaska* [Hutsul dialecticisms in the language of the novel “Neprosti” by Taras Prokhasko]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filolohiia* [Bulletin of the Carpathian University. Philology], no. 32–33, pp. 242–250.
14. Yavorskyi, A. (2013). *Leksyka volynsko-poliskoi hovirky v romani Volodymyra Lysa «Stolittia Yakova»* [Vocabulary of Volynian-Polissyan Patois in Volodymyr Lys’s Novel «Jacob’s Century»]. *Linhvistychni doslidzhennia* : zb. nauk. prats KhNPU im. H.S. Skovorody [Linguistic studies], no. 36, pp. 137–142.

K. M. STETSYK

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language and Culture,
National Aviation University, Kyiv, Ukraine
E-mail: khrystyna.stetsyk@npp.nau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7324-1468>*

L. A. DOBROVOLSKA

*Lecturer at the Department of Ukrainian Language and Culture,
National Aviation University, Kyiv, Ukraine
E-mail: liudmyla.dobrovolska@npp.nau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9702-0539>*

**ARTISTIC FUNCTIONS OF DIALECTICISMS IN THE MODERN UKRAINIAN
LITERATURE: TRADITIONS AND INNOVATIONS**

The objective of the article is to establish the functions of dialecticisms in modern Ukrainian literature. The process of transformation of the stylistic functions of dialect units in artistic works, their acquisition of a new stylistic load (on the basis of the artistic works of Yuri Vynnychuk, Myroslav Laiuk, Oresta Osiichuk) was studied.

It was found out that in the novels «Apricot Bookstore» by Oresta Osiichuk, «Iron Water» by Myroslav Laiuk, «Tango of Death» by Yuri Vynnychuk, the events in which unfold in two time sections – at the beginning of the 20th century. and at the beginning of the 21st century, dialectics function primarily as a time marker, a means of distinguishing the specified two time planes.

In the novel «The Apricot Bookstore» by Oresta Osiichuk, dialectics function as a means of creating the flavor of the historical era of the beginning of the 20th century. The introduction of dialectisms into the speech of the characters of this time ensures their regional identification as residents of a small town in the West of Ukraine, living in the 20th century, and contrasts it with the language of the heroes of our time, in which dialect elements are recorded much less often.

The study of the language of M. Laiuk work «Iron Water», in which the action takes place in the Carpathians in two time planes – at the beginning of the 20th century and in our time, proved the use of dialectics also primarily as a means of distinguishing two plot-time lines. Dialect units are used in the description of events and characters of the beginning of the 20th century, where they traditionally perform cognitive, ethnographic, expressive functions, are a means of localizing events and achieving artistic persuasiveness in the depiction of characters, identifying them as residents of the Carpathians.

In order to create, first of all, a temporal flavor – the atmosphere of old Lviv – dialectics was also used in the works of Yu. Vynnychuk. In the novel «Tango of Death» dialectics are mostly concentrated in the depiction of Lviv before and during the Second World War, dialectics are recorded to a lesser extent in the description of events and characters of our days.

Key words: dialecticism, artistic language, stylistic function, the language of the characters, temporal marker.